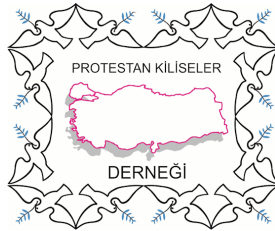

2017 Hak İhlalleri İzleme Raporu

Hazırlayan

Protestan Kiliseler Derneği

30.01.2018

Giriş ve Özet

Türkiye Protestan Hristiyan toplumu, büyük çoğunluğu İstanbul, Ankara ve İzmir'de olmak üzere, irili ufaklı yaklaşık 150'den fazla topluluktan oluşmaktadır.

Protestan toplulukların kurduğu 5 vakıf, 3 vakıf temsilciliği, 36 kilise derneği ve bu derneklere bağlı 30'un üzerinde temsilcilik bulunmaktadır. Geri kalan toplulukların bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bunların yaklaşık 25 tanesi ev topluluğudur. Yaklaşık 10 kilise tarihi kilise binalarında toplanmaktadır. Geri kalan topluluklar ise kamusal bir mekânı kullanan, ancak tüzel kişiliği olmayan topluluklardır.

Protestan toplumu, Türk Milli Eğitim sistemi içerisinde kendi din görevlilerini yetiştirme olanağına sahip değildir. Protestan toplumu, din adamlarının büyük çoğunluğunu kendi içerisinde yetiştirmekte, küçük bir kısmı yurt dışında bulunan ilahiyat okullarında eğitim almakta, bir kısmı da yurt içinde düzenlenen seminerler aracılığı ile topluluk önderliği için gerekli bilgi ve becerileri edinebilmektedir. Yeterli yerli Protestan din adamı olmadığı için bazı kiliselerin ruhani liderliğini yabancı uyruklu pastörler yapmaktadır.

Protestan toplumu, hiyerarşik ve merkezi bir yapıya sahip değildir. Her topluluk kendi içinde bağımsız olarak hareket etmektedir. Ancak Protestan Kiliseleri arasında birlik, dayanışma ve ortak hareket etme amacı ile 80'li yılların sonundan itibaren kilise pastörleri bir araya gelmeye başlamış ve 90'lı yılların ortalarından itibaren bu birliktelik yapısal bir ivme kazanarak kısa adı TeK (Temsilciler Kurulu) olan Protestan Kiliseler Birliği kurulmuştur. Eski dernek yasalarındaki sınırlamalar nedeniyle uzun yıllar TeK'in resmi makamlar önünde temsil sorunu olmasından dolayı, Dernekler Kanunu'nun değişmesi ile dernek kurulmasına karar verilmiştir. Protestan Kiliseler Derneği 23.01.2009 tarihinde kurulmuştur. Şu anda Protestan Kiliseler Derneği, Türkiye Protestan toplumunun temsil ve birlik kurumu olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Protestan Kiliseler Derneği, 2007 yılından itibaren Türkiye'deki Protestan toplumunun durumunu ortaya koyan izleme raporları¹ yayınlamaktadır. Protestan Kiliseler Derneği, inanç ve fikir özgürlüğüne büyük önem vermekte, bunların herkes için ve her yerde hayata geçmesini istemekte ve bu yönde çaba sarf etmektedir. Her yıl yayınlanan, Protestan toplumunun durumunu ortaya koyan, izleme raporlarının politik amaçlara değil, bu amaca hizmet etmesini amaçlanmaktadır.

Ulusal ve uluslararası yasalarda ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde yer verilen en temel insan haklarından olan din ve inanç özgürlüğü, ülkemizde ulusal ve uluslararası kanunlar ve anayasal güvence altındadır. Ancak 2017 yılında da Protestan toplumu açısından bazı temel sorunlar varlığını sürdürmüştür. Türkiye'de inanç özgürlüğünün gelişmesine katkı sağlaması amacıyla, Protestan toplumunun 2017 yılında din ve inanç özgürlüğü açısından yaşamış olduğu bazı deneyimleri, sorunları ve olumlu gelişmeleri ortaya koyan bu rapor hazırlanmıştır.² 2017 yılındaki durum kısaca şöyle özetlenebilir:

- Protestan Hristiyanlara yönelik nefret suçları 2017 yılında da devam etmiş, Protestanlara ve kiliselerine yönelik fiziksel saldırılar görülmüştür.
- İbadet yeri kurma ve ibadet için kullanılan mekânların kullanımını sürdürme ve var

¹ http://www.protestankiliseler.org/?page_id=638

² Toplumumuz, herkes için inanç özgürlüğünü savunmaktadır. Bu hak inanmama özgürlüğünü de içermektedir.

olan ibadethaneleri kullanma talepleri ile ilgili sorunlar devam etmektedir.

- Noel ve yılbaşı döneminde Noel ve yılbaşının kutlanmasına yönelik nefret söylemleri içeren billboard reklamları, afişler, sokaklarda dağıtılan nefret söylemli broşürler, gazete haberleri ve televizyon programları, kutlamalar döneminde tedirginlik yaşanmasına neden olmaktadır.
- Bazı ulusal basın yayın organlarında, yerel medyada ve sosyal medyada kiliselere ve Hristiyanlara yönelik nefret söylemlerinde artış meydana gelmiş, kilise ve terör örgütlerini yan yana getirici yayınlarda artış gözlemlenmiştir. Özellikle bazı kiliselerin direkt haber konusu olması o kiliseleri ve üyelerini endişeye sevk etmiştir.
- Protestan toplumunda dernekleşerek tüzel kişilik kazanma eğilimi 2017 yılında da sürmüştür. Ancak dernekleşme Protestan toplulukların tüzel kişilik kazanmasına önemli yarar sağlamış olsa da, tam olarak istenen çözümü getirmemektedir. 2017 yılında kilise derneklerine yönelik baskılarda artış gözlenmiştir.
- 2017 yılında da, Hristiyan din görevlisi yetiştirme hakkının korunması yönünde herhangi bir ilerleme olmamıştır. Bazı yabancı uyruklu kilise önderleri sınır dışı edilmiş, ülkeye girişe izin verilmemiş ve veya oturma izni yenilenmeme sorunları ile karşılaşmıştır. İzmir'de yabancı uyruklu bir kilise önderi FETÖ/PDY terör örgütü üyesi olma gerekçesi ile tutuklu kalmaya devam etmektedir.

Nefret Suçları, Söylemleri, Sözlü ve Fiziksel Saldırıları

- 27 Mart 2017 tarihinde Ankara'da Hristiyanlık içerikli yayınlar yapan Radyo Shema adlı radyo kanalına tehdit içerikli mektup gönderilmiştir. Konu emniyet güçlerine bildirilmiş ve radyo sorumlusu ve radyonun koruma tedbirleri artırılmıştır.
- 20 Temmuz 2017 tarihinde İzmir Yeni Doğu Kilisesi'nin önünde İncil yakılmış ve yakılan İncil kilisenin kapısının önüne bırakılmıştır. Olay emniyet güçlerine bildirilmiş ancak kamera sistemi arızalı olduğu için saldırıyı yapan kişi ya da kişiler tespit edilememiştir.
- 28 Temmuz 2017 tarihinde Balıkesir Kilisesi'nin duvarına geceleyin İslam dini içerikli slogan yazılmıştır. Durumun polise bildirilmesi üzerine şüpheli şahıslar kısa sürede yakalanmıştır. Tutuksuz yargılanan şahıslar 5 Aralık 2017 tarihli mahkemede pişman olduklarını ve özür dilediklerini beyan etmeleri üzerine kilise şikâyetinden vazgeçmiştir.
- 06 Ağustos 2017 tarihinde Balıkesir Kilisesi'nin tabelası geceleyin, Balıkesir'de bir sivil toplum örgütünün liderliğini yapan şahıs tarafından sökülmeğe istenmiştir. Kişi ile görüşülmesi ve özür dilenmesi üzerine şikâyetten vazgeçilmiştir.
- 23 Kasım 2017 tarihinde Malatya Kurtuluş Kilisesi ofisinin camları bir şahıs tarafından kırılmıştır. Konunun emniyet güçlerine bildirilmesi ile zanlı kısa sürede yakalanmıştır. Şahsın ailesinin özür dilemesi, camı tamir etmeleri ve şahsın akli dengesinin yerinde olmadığına dair raporu olması nedeni ile şikâyetten vazgeçilmiştir.
- 27 Kasım 2017 tarihinde Bahçelievler Lütuf Kilisesi'nin tabelası yerinden sökülmeğe ve çalınmıştır. Konu emniyet güçlerine bildirilmiştir. Hukuki süreç devam etmektedir.
- 05 Aralık 2017 tarihinde İstanbul Kadıköy Uluslararası Kilisesi'nin camları gece bir şahıs tarafından kırılmıştır. Konunun emniyet güçlerine bildirilmesi ile zanlı kısa sürede yakalanmıştır. Saldırgan savcılık tarafından serbest bırakılmıştır, hukuki

süreç devam etmektedir.

- 07 Aralık 2017 tarihinde, Balıkesir Kilisesi'nin kapısının altından kilise önderi ve bir kilise görevlisinin ismi yazılı ölüm tehdidi içerikli bir kâğıt bırakılmıştır. Konu emniyet güçlerine ve savcılığa iletilmiştir. Yazının ardında, kilise görevlisinin evinin camları kırılmıştır. Emniyet güçleri güvenlik tedbirlerini artırmıştır. Soruşturma devam etmektedir.
- 2017 Noel (Doğuş) Bayramı ve yılbaşı döneminde, Noel ve yılbaşı kutlama karşıtı kampanyalar yapılmıştır. Sokaklarda karşıt afişler asılması, broşürler dağıtılması, bazı kamu kurum ve kuruluşlarının bu kampanyalara katılması, yoğun bir nefret iklimine yol açmıştır. Bu kampanyalar kutlamalar sırasında tedirginlik yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

İbadet Yerleriyle İlgili Sorunlar

Din ve inanç özgürlüğünün önemli bir parçası olan yasal olarak ibadet yeri kurma ve var olan ibadet yerlerinin devam ettirilmesi konusunda sorunlar, 2017 yılında da geçmiş yıllara göre artan şekilde Protestan toplumu için devam etmiştir.

Protestan toplumunun önemli bir kısmı ibadet yeri sorununu dernekler kurarak veya var olan derneklerin veya vakfın temsilciliğini alarak aşmaya çalışmaktadır. Ancak bu durumda bu mekânlar ibadet yeri olarak tanınmamakta, dernek yeri olarak kabul edilmektedirler. İbadet yeri statüsüne sahip mekânlar için sağlanan kolaylık ve avantajları kullanamamaktadırlar.

- 25 Ağustos 2017 tarihinde İstanbul Bahçelievler Lütuf Kilisesi, ek toplantı salonu kiralayıp tadilatına devam ederken Bahçelievler Belediyesi tarafından gerekçe gösterilmeden, tutanaksız şekilde mühürlenmiştir. Yapılan görüşmelerde Belediye yetkilileri orada bir kilise veya kilise derneğine müsaade etmeyeceklerini, eğer kilise kurma amacından vazgeçilirse mührün kaldırılacağını sözlü olarak belirtmişlerdir. Yaklaşık bir ay mühürlü kalan toplantı yeri, mal sahibini mağdur etmemek amacıyla kilisenin toplantı yeri olmayacağını beyan etmesi neticesinde belediye ekiplerince açılmıştır. Yeni toplantı yeri oluşturma ve kilise derneği kurma fikrinden vazgeçilmiştir.
- 05 Eylül 2017 tarihinde İsevi Topluluklar Derneği bünyesinde bulunan İzmir Çiğli Kilisesi hakkında çıkan olumsuz gazete haberleri ve tabelasında 'kilise' yazması nedeni ile Çiğli Belediyesi tarafından tabelası sökülerek mühürlenip kapatılmıştır. Belediye ile yapılan görüşmeler neticesinde bir hafta kapalı kalan kilise, yerinin dernek olması ve tabelanın indirilmesi neticesinde açılmıştır. Kilise faaliyetlerine devam etmektedir.
- 25 Ekim 2017 tarihinde İsevi Topluluklar Derneği bünyesinde bulunan İzmir Karataş Kilisesi hakkında çıkan olumsuz haberler ve tabelasında 'kilise' yazması nedeni ile Konak Belediyesince kapatılmak istenmiş, ancak yerin dernek olması ve 'kilise' tabelasının indirilmesi neticesinde kapatma işlemi olmamış, herhangi bir olumsuz durum yaşanmamıştır.
- 3 Kasım 2017 tarihinde Samsun Protestan Kilisesi'nin yeni hizmet binası ruhsata uygun yapıldığı halde açılışından hemen önce Atakum Belediyesi tarafından mühürlenmiştir. Yapılan görüşmeler neticesinde binanın mührü kaldırılmış, resmi işlemler tamamlanarak Samsun Protestan toplumunun kullanımına açılmıştır.
- Diyarbakır Protestan Kilisesi, Diyarbakır Sur ilçesinde bulunan diğer kiliseler ve başka 6300 parsel ile birlikte 25 Mart 2016'da Resmi Gazete'de yayınlanan

Bakanlar Kurulu kararı ile kamulaştırılmıştır. Bu karara karşı hukuki süreç başlatılmıştır. Bu süreçte resmi yetkililer tarafından kiliselerin asli sahiplerine iade edileceği belirtilmiştir. Ancak Diyarbakır Protestan Kilisesi'nin daha sonradan edildiği binaya bitişik ve bahçe olarak kullanılan 3 parsel ile ilgili endişeler ve hukuki süreç devam etmektedir. 15 Şubat 2017 tarihinde Danıştay 6. Dairesi kilise binasının kamulaştırması ile ilgili yürütmenin durdurulması kararını vermiştir. Kilisenin müşterilatını ve bahçesini oluşturan 3 parselin yürütmesinin durdurulması talebini reddetmiştir. Bu karar büyük hayal kırıklığına yol açmıştır. Diyarbakır Protestan toplumu kilise binasının kullanımına ve ibadete devam etmektedir.

İbadet yeri sorunu ciddi bir sorun olarak devam etmektedir. 150'nin üzerindeki Protestan toplumu, sadece büyük çoğunluğu tarihi bina olmak üzere 10 resmi kilise binasına sahiptir.

Dini Yayma Hakkı

15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra Protestan Kiliseler Derneği tüm Protestan topluluklara bir mektup göndermiştir. Ülkemizin bu hassas döneminde provokasyona ve provokatörlere fırsat vermemek için halka açık alanlarda müjdeleme (tebliğ), broşür dağıtımı vb. çalışmaların yapılmamasının uygun ve yararlı olacağı belirtilmiştir. Birkaç istisna dışında Protestan toplulukların bu tavsiyeye uymaya devam ettiği gözlemlenmiştir.

Eğitimde Karşılaşılan Problemler ve Zorunlu Din Dersi

2017 yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (DKAB) ile ilgili ve muafiyet hakkı ile ilgili tarafımıza herhangi bir olumsuz durum bildirilmemiştir. Muafiyet Hakkı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 9 Temmuz 1990 gün ve 1 sayılı *"Azınlık okulları dışında kalan ilk ve orta öğretim okullarında öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, Hristiyanlık ve Musevi dinlerine mensup öğrencilerin bu dinlerden birine mensup olduklarını belgelendirmeleri kaydıyla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine girmelerinin zorunlu olmadığı, ancak bu derse girmek istedikleri takdirde velilerinden yazılı dilekçe getirmelerinin gerekli olduğu hususunun kabulü kararlaştırıldı"* kararına istinaden uygulanmaktadır.

2017 yılında İzmir, Ankara ve İstanbul'da bazı Protestan çocukları "akran zorbalığı" diyebileceğimiz okul arkadaşları tarafından inançlarından dolayı tacize uğradıkları rapor edilmiştir. Okul yönetimleri ve veliler ile yapılan görüşmelerle sorunlar çözülmüştür.

Din Görevlisi Yetiştirememe Sorunu

2017 yılında da, Türkiye'deki mevcut yasalar, Hristiyan din görevlisi yetiştirilmesine veya herhangi bir şekilde dini topluluk üyelerinin eğitilmesi amacıyla dinsel eğitim verecek okullar açılmasına olanak vermemiştir. Oysa din görevlisi yetiştirme hakkı, din ve inanç özgürlüğünün temel taşlarından biridir. Protestan toplumu bu sorunu şimdilik usta çırak yöntemi, yurt içinde verilen seminerler, yurt dışına öğrenci gönderme ve yabancı uyruklu din adamlarının ruhani desteği gibi yöntemlerle çözmeye çalışmaktadır.

2017 yılında da yabancı uyruklu din adamlarına ve topluluk üyelerine karşı sınır dışı edilme, Türkiye'ye girişe izin verilmeme ve oturma izni veya vize vermeme vakaları yaşanmıştır.

- 25 Mart 2017 tarihinde Güney Kore uyruklu İzmir Karşıyaka Protestan Kilisesi Pastörü Shinhyung KANG, kaçak olarak din adamlığı yaptığı gerekçesi ile para cezası kesilip sınır dışı edilmiştir. Pastör Shinhyung KANG dokuz yıla yakındır ülkemizde ikamet etmekte ve pastörlük yapmaktaydı.

2017 yılında pastör olmamakla birlikte İstanbul, Mersin, Gaziantep, Trabzon, İzmir, Erzurum, Bursa vb. şehirlerde birçok yabancı uyruklu Protestan toplumu üyesi sınır dışı edilmiş veya ikametgâhları yenilenmeyerek 10 gün içinde ülkemizi terk etmeleri istenmiştir. Yukarıdaki durumlara benzer birkaç vakalar daha yaşanmış, ancak bu raporda yer almak istemedikleri ya da sağlıklı bilgiye ulaşamadığımız için yer verilmemiştir. Son yıllarda benzer uygulamalarla çok sık karşılaşılmaktadır.

2016 Ekim ayından beri FETÖ/PDY terör örgütü üyesi olmak iddiası ile tutuklu olan İzmir Diriliş Kilisesi Pastörü Andrew Brunson'un tutukluluğu devam etmektedir. Henüz iddianame hazırlanmamıştır ve dosya üzerinde gizlilik kararı devam etmektedir.

Bu yaşanan olaylar özellikle yabancı uyruklu kilise üyeleri ve önderleri arasında büyük endişe yaratmıştır. Bu nedenle bazı kişiler aileleri ile birlikte kendi istekleri ile Türkiye'den ayrılmaya devam etmektedir.

Tüzel Kişilik / Örgütlenme Hakkı

Tüzel Kişilik sorunu Türkiye'deki özellikle azınlık gruplar olmakla birlikte tüm dini grupların sorunudur. Protestan toplumu 2017 yılında da ağırlıklı olarak bu sorunu dernekler kurarak veya kurulu bir derneğin temsilciliğini alarak çözmeye çalışmaya devam etmektedir. 2017 yılı itibariyle, Protestan toplumu üyelerinin kurduğu 5 vakıf, 3 vakıf temsilciliği, 36 kilise derneği ve bunlara bağlı 30'un üzerinde temsilcilik bulunmaktadır. Dernekleşme eğilimi devam etmektedir. Ancak dernekler 'kilise' veya 'ibadet yeri' olarak kabul edilmemektedir. Dini toplulukların tüzel kişilik kazanma sorunu tam olarak çözüme kavuşturulamamıştır ve mevcut yasal yol, toplulukların 'dini topluluk' olarak yasal bir kimliği olmasına fırsat vermemektedir. Buna ek olarak, mevcut 'dernekleşme' yolu, pek çok küçük kilise için karmaşık ve uygulaması zor görünmekte ve küçük topluluklar dernekleşme yolu ile yasal bir kimlik edinme konusunda çaresizlik yaşamaya devam etmektedirler. Bu sorun daha çok var olan bir kilise derneğinin temsilciliğini alarak çözülmeye çalışılmaktadır.

2017 yılında kiliselerde vakıflaşma tartışmaları başlamış ve iki kilise vakıf olmak için başvuruda bulunmuştur. Bu başvuruların olumlu sonuçlanması durumunda vakıflaşma konusunda artış beklenmektedir.

- İzmir Bornova Protestan Kiliseleri Derneği'ne, derneğin İzmir Karşıyaka temsilcisi olarak gönüllü hizmet eden Güney Kore uyruklu Shinhyung KANG'ı kaçak çalıştırdığı iddiası ile 03 Mart 2017 tarihinde kaçak işçi çalıştırma cezası kesilmiştir. Cezaya itiraz edilmiştir. Hukuki süreç devam etmektedir.
- İstanbul Yeşil Çayır Kardeşliği isminde faaliyet sürdüren Kilise Derneği'ne Dernekler Müdürlüğü'nce yapılan olağan denetimler neticesinde derneğin bazı diğer eksikliklerle birlikte, "Pazar günleri ibadet toplantıları yaptığı, dernek merkezinde Türkçe, Korece İnciller bulunduğu vb. nedenlerle bu faaliyetlerin durdurulması, aksi taktirde derneğin faaliyetten men edileceği" içerikli resmi yazı tebliğ edilmiştir. Bu yazı Protestan toplumunda büyük endişeye neden olmuştur. Denetleme sonrası adı geçen dernek diğer eksikliklerini tamamlayarak yasal süresi içerisinde Dernekler

Müdürlüğü'ne başvurmuştur. Süreç devam etmektedir.

İnancı Açıklama Zorunluluđu

2017 yılında dağıtılmaya başlanan yeni kimliklerde, din hanesinin kimliğin görünen bölümünde değil de çip içinde olması bu riski azaltacağından çok olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir. Ancak din hanesinin kayıtlardan tamamen kaldırılması ve kişinin sözlü beyanının esas alınması talep edilmektedir. Zorunlu din derslerinden muaf olmak için kimlik beyanı/fotokopisi yeterli görülürken, yeni kimliklerle bu muafiyetin nasıl sağlanacağı konusunda bir belirsizlik bulunmaktadır.

Ayrımcılık

2017 yılında İzmir, İstanbul ve Diyarbakır'da içlerinde bazı kamu görevlilerinin de bulunduğu bazı Protestan toplumu üyeleri, Hristiyan oldukları, misyoner oldukları vb. gerekçelerle iş sözleşmelerinin yenilenmediğini bildirmişlerdir. Bazıları için hukuki süreç başlatılmıştır. Raporla isimlerinin yer almasını istemediklerinden dolayı detay verilmemiştir.

Basın

2017 yılında kiliseler ve üyelerine karşı özellikle yerel gazete yayınlarında ciddi artış gözlenmektedir. Bu yayınlar 2007 yılında yaşanan Malatya Zirve Yayınevi Katliamı öncesi yayınlara benzediği için Protestan toplumunda ve özellikle adı geçen topluluklarda ciddi bir endişeye neden olmaktadır.

Özellikle İzmir, Balıkesir, Samsun ve Van'da kiliseleri terör örgütleri veya bazı yabancı ülkeler ile ilişkili gösteren, toplumu kışkırtan yayınlar gözlenmektedir. Bazılarına karşı hukuki süreç başlatılmıştır. Ancak tekzip talepleri mahkemelerce basın özgürlüğü gerekçesi ile reddedilmektedir.

Kışkırtıcı haberlerin yapıldığı yerlerde kiliselere saldırılarda ve idari yaptırımlarda artış gözlenmektedir. Ayrıca bazı kamu yetkilileri basın haberlerinden dolayı harekete geçtiklerini sözlü olarak ifade etmiştir.

Diyalog

2017 yılında da Hükümet tarafından veya resmi kurumlar tarafından düzenlenen dini grupların davet edildiği toplantılara Protestan toplumu/kilise temsilcileri davet edilmemiştir.

2017 yılında da emniyet güçlerinin güvenlik konularında kiliselerle diyalog halinde olması, güvenlik önlemlerinin topluluğu rahatsız edecek veya taciz edecek şekilde uygulanmaması ve güven artırıcı önlemler neticesinde Protestan toplumu ibadet ve kutlamalarına sorunsuz devam edebilmiştir.

Protestan toplumu başta Hükümet, TBMM ve belediyeler olmak üzere tüm kamu kurumları ile ilişkilerin gelişmesine önem vermeye devam etmektedir.

Tavsiyeler

- Hükümet veya kamu kuruluşlarının Protestan toplumunu ilgilendiren konulardaki çalışmalarında toplumumuzla diyalog halinde olması, önyargıların aşılmasına ve sorunların çözülmesine katkı sunacaktır. Yaşanılan tecrübeler göstermiştir ki, iletişim kanalları açık olduğunda birçok sorun hızlıca çözüme kavuşturulmuştur.
- Hristiyanlara karşı hoşgörüsüzlük ve nefret suçlarının 2017 yılında da devam etmiş olması üzücüdür. Özellikle şikâyet konusu olan suçlarda, süreç hakkında mağdurların ve toplumun bilgilendirilmesi büyük önem taşımaktadır.
- Türkiye’de tarihsel olarak kilise binaları bulunmayan Protestan toplumu için ibadet yeri kurma sorunu, yıllardır devam eden ve bir türlü çözüme kavuşturulamamış, dini dışı vurma hakkının temel bir unsuru olarak güncelliğini korumaktadır. Bu konuda acil olarak merkezi ve yerel yetkililerin gereken adımları atmaları gerekmektedir. Hristiyanların da mescit benzeri küçük ibadet yerleri kurabilmelerinin önü açılmalıdır. Belediyeler, Kültür Bakanlığı ve diğer resmi kuruluşlar, ellerinde bulunan ve amacı dışında kullanılan kilise binalarını en azından pazar günleri ve/veya dini bayramlarda kilise cemaatlerinin kullanımına açmalıdır.
- Kilise derneklerinin yaşadığı sorunlar göz önüne alınarak, özellikle dini yayma ve ibadet konusunda haklarının güvence altına alınması gerekmektedir.
- Diğer bir tüzel kişilik olarak kiliselerin vakıflaşmasının önü açılmalıdır.
- İnsan hakları eğitimi çerçevesinde, ilgili kamu görevlilerine din ve vicdan özgürlüğü hakkının içeriği konusunda eğitim verilmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı’nın, Hristiyan ailelerin ve çocukların maruz kaldıkları ve maruz kalma riskleri bulunan sosyal baskıyı ve damgalanmayı göz önünde bulundurarak, şikâyet edilmesini beklemeden, okullarda ve sınıflarda gayrimüslim öğrencilerin haklarını gözetmesi ve okulları muafiyet konusunda düzenli olarak bilgilendirmesi beklenmektedir. Bir arada yaşamaya ve inançlara saygıya dayalı kültürün gelişmesi konusunda temenninin ötesinde adımlar atılmalı ve uygulama denetlenmelidir.
- Toplum içinde farklı dinlere mensup kişilere karşı anlayış ve bu kişilerin de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak eşit haklara sahip olduğu fikri ve bir arada yaşama kültürü, başta Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla olmak üzere, merkezi ve yerel yönetimlerce aktif olarak gündeme getirilmeli ve teşvik edilmelidir.
- İfade ve basın özgürlüğüne saygı çerçevesinde, medyada yer alan hoşgörüsüzlüğe, nefret söylemine, kışkırtmaya ve ayrımcılığa neden olabilecek yazılı ve görsel yayınlar hakkında, hızlı ve etkin bir şekilde denetim mekanizması kurulması gerekmektedir. Adli makamların şikâyet beklemeden nefret suçları ve söylemleri ile ilgili resen harekete geçmeleri sağlanmalıdır.

Saygılarımızla,
Protestan Kiliseler Derneği